

30 października 2018

Zapraszamy do Świętokrzyskiego!

Świętokrzyskie - kraina niezwykłych krajobrazów, zabytków i śladów historii. Ziemia o interesującej przeszłości, a także nowoczesny region, zmieniający się na naszych oczach. Poznaj Świętokrzyskie!

Niezapomniana Dolina Nidy

Ziemia pińczowska

Kaplica św. Anny w Pińczowie

Rzeka Nida

Ponidzie zachwyca mieszkańców i turystów. Rzeka Nida z jej meandrami, podmokłymi wiosną łąkami, zachęca do wypoczynku i leniwych wędrówek rowerowych, pieszych, do poznawania piękna przyrody podczas wypraw kajakowych. Tu właśnie znajdziemy rezerwat z niezwykle roślinnością bagienną i stepową, dyptam jesionolistny zwany krzewem gorejącym, a ciszę łąk przerwą cykady.

Ponidzie to nie tylko spokojny, urokliwy pejzaż, ale też co krok napotkamy tu miejsca, świadczące o dawnej i bliższej współczesności historii. Dzięki odkryciom archeologicznym wiemy, że tu właśnie, w okolicach Pełczysk, znajdowały się osady celtyckie i późniejsze germańskie.

Śladami historii zachwyca także Pińczów - nazywany przez wieki polskimi Atenami ośrodek reformacji i humanizmu. Tu podziwiać można XVIII-wieczny pałac Wielopolskich, dwa zespoły klasztorne, synagogę oraz charakterystyczną budowlę, wzniesioną poza miastem - kaplicę świętej Anny.

Dla zdrowia i dobrego samopoczucia

Ziemia buska

Uzdrowisko Busko-Zdrój

Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie

Do ziemi buskiej warto przyjechać przede wszystkim, by zadbać o swoje zdrowie, kondycję

fizyczną i samopoczucie. Na kuracjuszy czekają gościnne Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. Tu leczą się pacjenci z dolegliwościami ortopedyczno-urazowymi, ale także reumatologicznymi, kardiologicznymi, neurologicznymi i dermatologicznymi. Uzdrowisko buskie dba o najwyższe standardy obsługi przyjeżdżających gości, którzy skorzystać mogą z gamy blisko 80 rodzajów zabiegów leczniczych. Soleckie baseny termalne i mineralne to ciekawa oferta dla tych, którzy chcą zadbać o swoje zdrowie, ale też interesująca propozycja dla wszystkich, lubiących aktywnie spędzać czas.

Tu odnowić można ciało i zadbać o swoje wnętrze. Znajdzie się coś i dla ducha – a to za sprawą dorocznie organizowanego Festiwalu Muzycznego im. Krystyny Jamroz, gromadzącego międzynarodowe sławy i wiernym melomanów, Buskich Spotkań z Folklorem czy Lata z Chopinem.

Na tym terenie odnajdziemy także ślady powstawania Polski. Przed nami Wiślica – przez lata uznawana za stolicę potężnego państwa Wiślan osada datowana na X wiek, miejsce, którego mieszkańców ochrzczono z rąk św. Metodego, na 100 lat przed oficjalną chrystianizacją Polski. Zabytkiem pochodzącym z tego okresu jest gipsowa misa chrzcielna oraz widoczne ślady późniejszego grodziska. Wiślica rozkwitła i rozrosła się w okresie panowania książąt sandomierskich, a także władców Polski Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego. Nad miastem góruje kolegiata p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, zbudowana w 2 połowie XIV wieku, w której podziemiach odkryto ślady wcześniejszych 2 kościołów romańskich i płytę wiślicką z XII wieku – romańską posadzkę, przedstawiającą postaci modlące się czyli orantów, prawdopodobnie księcia Kazimierza Sprawiedliwego i jego najbliższych. Wiślickie zabytki to również Dom Długosza i ufundowana przez historyka dzwonnica.

Wszystkie dzieci zgodnie potwierdzą, że Pacanów to prawdziwa stolica bajki. Tu przecież zawędrował Koziołek Matołek, tu w Europejskim Centrum Bajki chętnie spędzają czas wolny dzieciaki, by uczestniczyć w festiwalu kultury dziecięcej, spotkaniach z komiksem, zjazdach postaci bajkowych czy konkursach. Miejsce łączy w sobie zabawę, naukę i dobrą energię.

Skarby archeologiczne i wody termalne

Ziemia kazimierska

Pozostałości grodu plemienia Wiślan w Stradowie

Malownicze krajobrazy ziemi kazimierskiej

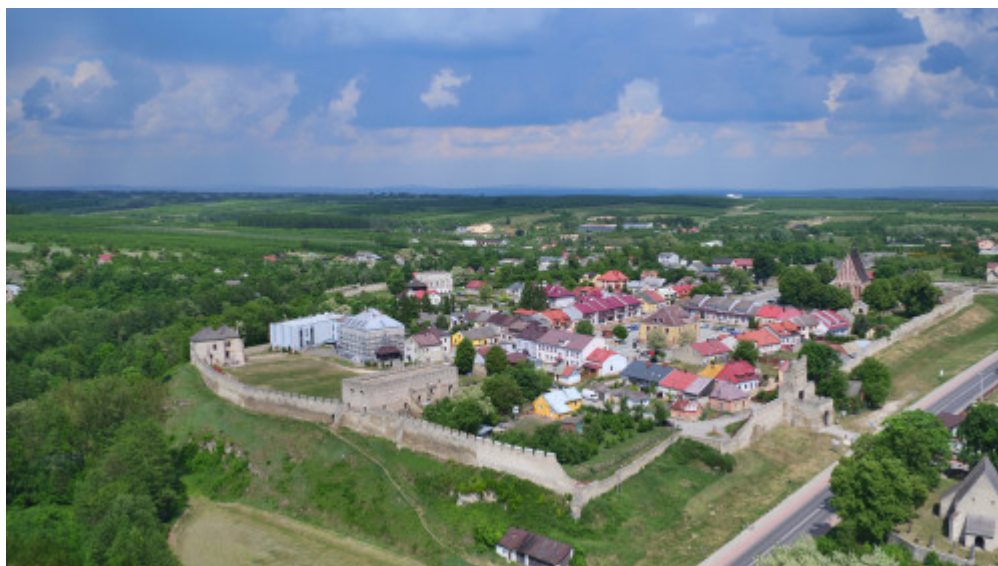
Ziemia kazimierska to tereny typowo rolnicze, a to dzięki obecności skał lessowych, na których wykształciły się urodzajne czarnoziemy i gleby brunatne. Przeważa tu produkcja zbóż, warzyw, roślin przemysłowych i pastewnych. Nie brak także gospodarstw ekologicznych. Już od lat 60-tych ubiegłego stulecia wiadomo było również o bogatych złożach wód siarczkowych i termalnych, ukrytych właśnie tutaj, na terenie powiatu kazimierskiego, w okolicach Cudzynowic. Woda ta, bogata w jod, brom, związki siarki, może być wykorzystywana zarówno w lecznictwie, jak i w kosmetologii. To także potencjalne źródło ciepła, które może zastąpić tradycyjną energię w ogrzewaniu budynków użyteczności publicznej. Obecność wody, bogatej w składniki mineralne udowodniły przeprowadzone

odwierty i badania. Z ciepłych źródeł skorzystają wszyscy chętni, odwiedzający planowane, unikatowe, dostępne przez cały rok, kazimierskie baseny termalne.

Ziemia kazimierska to także teren licznych badań i odkryć archeologicznych. Megalityczne groby odkryte w Słonowicach z przełomu III i IV tysiąclecia przed naszą erą, a także ślady wiślańskiego grodziska w Stradowie prawdopodobnie z X wieku naszej ery – jednego z największych grodów tego okresu w południowej Polsce, dowodzą interesującej historii osadnictwa na ziemi świętokrzyskiej.

Czasy rycerzy i kamedulskie zasady

Ziemia staszowska

Szydłów, miasto zwane "polskim Carcassonne"

Zespół Pałacowo-Parkowy w Kurozwękach

Czasy chwały rycerskiej polskiego średniowiecza pocujemy, odwiedzając Szydłów w powiecie staszowskim. To „polskie Carcassone” zadziwia i zachwyca widocznym do dzisiaj miejskim systemem obronnym - murami i tzw. bramą krakowską oraz widocznymi fragmentami fosy. Według legendy nazwa Szydłowa pochodzi od imienia zbója Szydło, który miał rabować kosztowności przejeżdżających tamtędy kupców. To obronne miasto rozbudował i wzmocnił Kazimierz Wielki. Obecnie odnajdziemy tu rozległy dziedziniec zamkowy, pałac czyli Dom Wielki, bramę zamkową, skarbczyk oraz jedną z najstarszych polskich synagog.

Historia łączy się ze współczesnością w niedalekich Kurozwękach. To dawne, założone prawdopodobnie w XIII wieku prywatne miasto szlacheckie do dziś przyciąga gości urokliwym zespołem pałacowo-parkowym, gdzie w upalne letnie popołudnia rozbrzmiewa muzyka Chopina. Jednak jest to atrakcyjne miejsce do zwiedzania i odpoczynku nie tylko dla melomanów. Okazały pałac, wielokrotnie przebudowywany, gościł m.in. króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Dziś w Kurozwękach zabytkowej zabudowie towarzyszy natura - hodowane są tu bizona, odwiedzający mogą obejrzeć mini zoo, odwiedzić stadninę koni, zagubić się i odnaleźć w labiryncie z kukurydzy, którego kształty co roku układają się w napisy i wizerunki postaci literackich, historycznych i współczesnych - Tadeusza Kościuszki, św. Jakuba, Jana Pawła II, Henryka Sienkiewicza, Koziółka Matołka.

Cisza i spokój, refleksja, odpoczynek i ukojenie czeka na odwiedzających pobliskie Rytwiany. Tu znajduje się, jedyny, dostępny dla wszystkich klasztor kamedulski w Polsce. Przybywają tu ci, którzy choć na chwilę muszą zejść z „wysokich obrotów” i pozwolić sobie na wyciszenie, poddając się kamedulskiej regule ciszy i kontemplacji. Choć to miejsce odosobnione, znane jest wszystkim miłośnikom polskiej kinematografii, a to za sprawą serialu telewizyjnego „Czarne chmury”. Tu właśnie nakręcone zostały sceny, w których przystojny polski szlachcic Krzysztof Dowgird zostaje uratowany z rąk rajtarów przez swego wiernego wachmistrza Kacpra Pilcha. Pomocy filmowym bohaterom udzielili właśnie zakonnicy, a białe skromne habity i powtarzane przez mnichów „memento mori” pozwoliły widzom zapamiętać nie tylko wartką akcję opowieści, ale i rytwiański erem...

“Mały Rzym” w Świętokrzyskiem

Ziemia sandomierska

Sandomierz zaprasza miłośników historii i zabytków

Zamek Królewski w Sandomierzu

Z biegiem Wisły docieramy do perły ziemi świętokrzyskiej – Sandomierza. To jedno z najstarszych i najważniejszych miejsc historycznych Polski. „Mały Rzym” – położony na siedmiu wzgórzach, wspominany w kronice Galla Anonima, uznawany był za jeden z 3 głównych grodów kraju. Sandomierz przetrwał najazdy Tatarów, Litwinów, a później potop szwedzki. Obecnie to miejsce, gdzie podziwiać można niezliczone zabytki. Tuż nad Wisłą wznosi się zamek królewski, wybudowany za panowania Kazimierza Wielkiego, gdzie obecnie znajduje się muzeum regionalne. Od zamku droga wiedzie do zabytkowej zabudowy starego miasta, otoczonego murami miejskimi, z pięknym ratuszem, Bramą Opatowską, z której oglądać można panoramę miasta i okolic, pojezuickim Collegium Gostomianum,

Domem Długosza, strzelistą katedrą, zabytkowymi kościołami. Sandomierz kryje swe skarby także pod ziemią - w udostępnionych dla zwiedzających korytarzach i piwnicach, gdzie niegdyś przechowywano wina i towary gromadzone przez kupców, gdzie mieszkańcy chronili się podczas najazdów hord tatarskich. Sandomierz zaprasza do odwiedzania nie tylko wielbicieli zabytków i historii, ale także miłośników wina, bowiem na ziemi sandomierskiej odrodziła się tradycja winiarstwa. Panoramę miasta i okolic warto obejrzeć, korzystając z rejsu statkiem po Wiśle. Stąd tylko krok do sandomierskiej osobliwości przyrodniczej. To unikalne miejsce w Europie - Góry Pieprzowe, zbudowane z liczących około 500 mln lat skał kambryjskich, łupków i kwarcytów. Odnajdziemy tutaj liczne gatunki roślinności stepowej, a także występujące jako jedyne w Europie, naturalne rosarium.

Konie jadły z marmurowych żłobów...

Ziemia opatowska

Kolegiata św. Marcina w Opatowie

Zamek Krzyżtopór w Ujeździe

Z Sandomierza do Opatowa jest niedaleko. A warto tu zajrzeć. To miasto, noszące niegdyś miano Żmigrodu, stanowiło ważny punkt na średniowiecznych szlakach handlowych, łączących Morze Czarne, Węgry i Ruś z północą Europy. Według kronikarza Jana Długosza ulokowano w nim pierwszą polską komandorię templariuszy, której założycielem był książę Henryk Sandomierski. Dowodzić tego ma m.in. herb miasta, wzorowany na dawnej pieczęci ławy miejskiej, w której ważnym elementem jest litera T - pierwszą w nazwie tajemniczego zakonu. Równie tajemnicze i piękne są opatowskie zabytki - kolegiata pod wezwaniem św. Marcina, brama warszawska z pozostałościami murów obronnych, ratusz, klasztor ojców bernardynów oraz to, co niewidoczne - podziemia biegnące pod miejskim rynkiem. Poznając te zakątki ziemi świętokrzyskiej nie można przeoczyć zamku Krzyżtopór - przykładu XVII-wiecznej myśli konstruktorskiej, monumentalnej budowli „palazzo in fortezza”, łączącego elegancję rezydencji możnego rodu Ossolińskich z funkcją obronną. Nazwa posiadłości to odniesienie do krzyża - symbolu wiary katolickiej i topora - herbu rodu. Zamek wybudowano na wzór kalendarza. Posiadał tyle okien ile dni w roku, 52 komnaty - ile tygodni w roku, 12 sal balowych - każda dedykowana innemu miesiącowi oraz 4 baszty, symbolizujące pory roku. Majestatyczna i okazała budowla zachwycała gości przepychem wystroju. Konie w stajniach jadały z marmurowych żłobów, przeglądając się w kryształowych lustrach, a rolę sufitu jednej z sal spełniało akwarium, w którym pływały egzotyczne ryby. Obecnie ruiny „Krzyżtoporu” ożywają podczas licznie organizowanych w Świętokrzyskiem turniejów i pokazów walk rycerskich.

W świecie dinozaurów

Ziemia ostrowiecka

Park Jurajski w Bałtowie

Wędrówkę po ziemi świętokrzyskiej kontynuujemy, śledząc dolinę rzeki Kamiennej. Przed nami skarb z prehistorii – neolityczne kopalnie krzemienia w Krzemionkach koło Ostrowca Świętokrzyskiego, unikalne miejsce, w którym 5 tysięcy lat przed naszą erą wydobywano i przetwarzano krzemień pasiasty, tworząc ostrza siekier czy dłut. Obecnie to rezerwat, w którym oglądać można korytarze kopalń, szyby i hałdy górnicze, a także wioskę neolityczną, będącą rekonstrukcją osady z epoki kamienia i wczesnej epoki brązu.

Prehistoryczny świat obejrzymy także w Bałtowie, w Parku Jurajskim. Legendy, powtarzane przez lata przez mieszkańców tych okolic, opowiadające o diable, którego odcisk stopy pozostał w skale w dolinie rzecznej, doprowadziły naukowców do odkrycia śladów 3 gatunków dinozaurów. Odtworzone postaci pradawnych zwierząt, w ich naturalnych wymiarach podziwiają turyści. Tu także świat wymarłych stworzeń graniczy ze współczesną fauną – w bałtowskim zwierzyńcu zamieszkały bowiem muflony, lamy, wielbłądy, dziki, egzotyczne owce i kozy, antylopy, strusie i wiele innych przedstawicieli gatunków z odległych kontynentów. Spragnieni wrażeń spacerowicze, młodszy i starsi odwiedzają wioskę czarownic, krainę koni, park rozrywki, a w zimowe miesiące na spragnionych szusowania czeka Szwajcaria Bałtowska z trasami narciarskimi oraz wioska świętego Mikołaja.

Ostrowiec Świętokrzyski to żywa historia, związana z rozwojem Centralnego Okręgu Przemysłowego i ideą budowy „trójkąta bezpieczeństwa” w południowej Polsce w okresie międzywojnia wieku XX. Prężnie działała wówczas huta i Zakłady Ostrowieckie. Uzyskują one dziś nowe życie w ramach rewitalizacji miasta, która ma przywrócić dawny blask i pozwolić na wykorzystanie poprzemysłowych obiektów, w których znajdą się centra kultury, tradycji hutnictwa, miejsca spotkań mieszkańców.

Wspaniałe tradycje przemysłowe

Ziemia starachowicka i skarżyska

Muzeum Przyrody i Techniki

Muzeum Orła Białego w Skarżysku-Kamiennej

Niedaleki Wąchock ściśle związany jest z tradycją obecnego tu przez wieki zakonu cystersów w Polsce. Bracia ci, już na początku XII wieku pojawili się na tych ziemiach, rozwijając zarówno rolnictwo, jak i zakładając warsztaty kamieniarskie, tkackie, kamieniołomy, piece dymarkowe i hutnicze. Jednak historia tych ziemi sięga o wiele głębiej – do epoki paleolitu i mezolitu, bo tu właśnie, na terenie obecnego Rezerwatu Archeologicznego Rydno odnaleziono ślady życia ludzi sprzed 50 tysięcy lat, osady, łowców

reniferów sprzed 11 tysięcy lat, a także wydobywców hematytu – minerału, z którego wytwarzano czerwony barwnik.

Tradycję przemysłu, a jeszcze wcześniej – staropolskich kuźnic reprezentują Starachowice. To miasto, którego historia sięga XII wieku, ściśle związane jest z przetwórstwem metali, z rozwojem Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, hutnictwem i metalurgią. Obiekty, pochodzące z XIX wieku są eksponowane w starachowickim Muzeum Przyrody i Techniki, gdzie zachowały się pozostałości zakładów wielkopieczowych, hala lejnicza, maszynownia. Interesujące są także eksponaty nowsze – samochody ciężarowe Star, przez lata produkowane właśnie tutaj, a także – skamieniałości przodków dinozaurów, odnalezione podczas budowy zbiornika wodnego Wióry. Skarżyskie Muzeum im. Orła Białego zachwyci natomiast miłośników militariów – tu odnajdziemy dokumenty i eksponaty związane z działalnością oddziałów partyzanckich okresu II wojny światowej, uzbrojenie polskiego wojska z okresu wojennego i po 1945 roku, udostępnione w salach wystawowych, ale przede wszystkim – w plenerze.

Dla rowerzystów i szukających wypoczynku nad wodą

Ziemia konecka

Zalew w Sielpi jest w sezonie chętnie odwiedzany przez mieszkańców i turystów

Zabytkowy Zakład Hutniczy w Maleńcu

Wędrując po ziemi świętokrzyskiej warto odpocząć właśnie tutaj - w okolicach Końskich. To tereny lesiste, położone wzdłuż rzeki Czarnej i jej dopływów, z ciekawymi szlakami rowerowymi i zbiornikami wodnymi - chociażby popularną Sielpią. Tu również odnajdziemy interesujące formy skalne - w okolicy Niekłania wart obejrzenia jest rezerwat Piekło z pochodzącymi z okresu triasu i jury, powstałymi na skutek erozji skałami w formie grzybów, kazalnicy czy kominów. Z rezerwatu i leżącej nieopodal wioski Piekło zaledwie krok do Nieba - kolejnej miejscowości na turystycznym szlaku. Konecczyzna to także świadek świetności przemysłu ciężkiego na tych ziemiach, którego ślady odnajdziemy w Zabytkowym Zakładzie Hutniczym w Maleńcu, w Sielpi, w Starej Kuźnicy.

Raj dla miłośników natury

Ziemia włoszczowska

Krajobrazy powiatu włoszczowskiego zachwycają swoim naturalnym pięknem

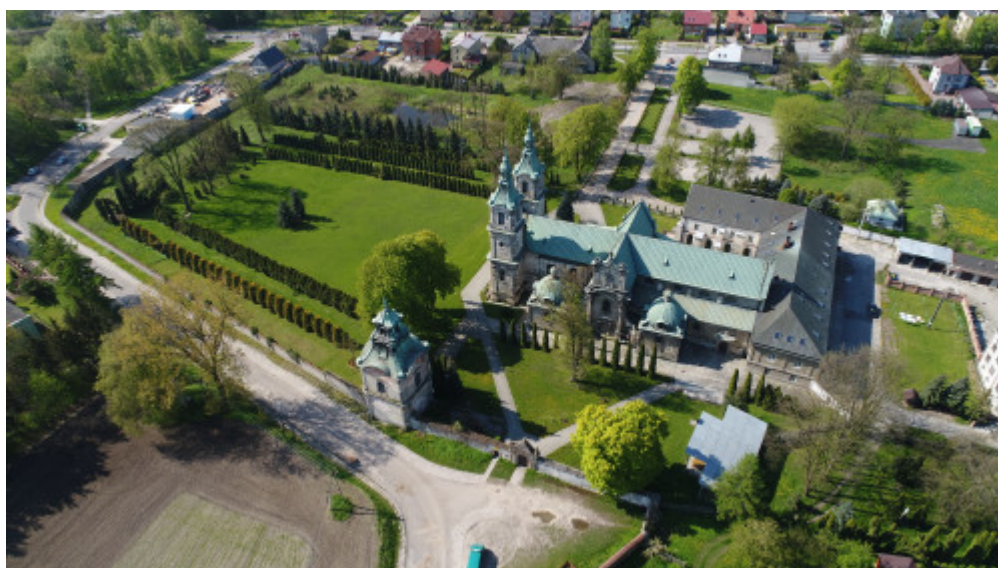
W słynnym dworku w Ludyni kręcono sceny do wielu polskich filmów

Powiat włoszczowski to tereny rolniczo-przemysłowe, ale jego charakterystyczną cechą jest duży obszar lasów. To one sprawiają, że ziemia ta być może przyrodniczo przewyższa wszystkie inne. Grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne, w dolinach rzecznych łągowe i olsy. Wzdłuż meandrujących rzek gęste zarośla wierzbowe, przechodzące w podmokłe łąki, bagna i torfowiska. To wszystko zasiedlone przez dziesiątki tysięcy ptaków-istny raj dla ornitologów, a i amatorów obserwowania prawdziwej, nieskażonej natury. Być może od czarnych lasów pochodzi nazwa wsi Czarnca. Tu urodził się i został pochowany

hetman Stefan Czarniecki, autor słynnego powiedzenia i „Jam nie z soli ani z roli...”
W niedalekiej Ludyni, miejscowości czarującej cudownymi pejzażami, z niepowtarzalnym urokiem pobliskich stawów, w parku z prastarymi lipami znajduje się piękny dwór „aktor”. Ze względu na swą wyjątkowość stał się ulubionym obiektem filmowców. Zagrał między innymi w „Przedwiośniu” i „Syzyfowych pracach”.

Czas się zatrzymał...

Ziemia jędrzejowska

Klasztor Cystersów w Jędrzejowie

Najstarszy klasztor cysterski w regionie i całej Polsce – Archiopactwo w Jędrzejowie to jeden z najważniejszych i najchętniej odwiedzanych zabytków. Bracia zakonnicy, którzy przybyli tu w XII wieku, wywarli olbrzymi wpływ na rozwój okolicy, wspierając tworzenie hut, szklarni, górnictwo i rolnictwo, hodowlę zwierząt, prowadząc szpital i hospicjum. Tu żył i działał Wincenty Kadłubek, średniowieczny autor pierwszej polskiej „Kroniki”, tu obecnie znajduje się poświęcona mu kaplica.

Nie sposób pominąć Nagłowic – miejsca, gdzie tworzył Mikołaj Rej, pierwszy polski poeta doby renesansu. Tu odnajdziemy dworek z siedzibą muzeum poświęconego twórcy, kopie jego rękopisów, fragmenty dzieł.

Czas zatrzymał się na chwilę w jędrzejowskim Muzeum Zegarów, wyjątkowym miejscu, w którym zgromadzono kolekcję chronometrów słonecznych, zegarów mechanicznych i ogniowych, przyrządów astronomicznych i starodruków. Część zbiorów eksponowana jest w tzw. ogrodzie czasu.

Najstarsze góry w Polsce

Powiat kielecki

Góry Świętokrzyskie

Zamek Królewski w Chęcinach

Docieramy do serca regionu, najstarszych w Polsce Gór Świętokrzyskich. Tu przed milionami lat szumiało morze, którego ślady w postaci skamieniałości koralowców, trylobitów i ryb pancernych odnaleźć można w skałach. Na przemian zalewane przez morze i poddawane procesom wypiętrzania, obecnie Góry Świętokrzyskie to strome stoki z lasami jodłowymi, piękne doliny i charakterystyczne gołoborza, pozostałości po okresach zlodowaceń. W najważniejszym paśmie górskim - Łysogórach - górują Łysica i Łysiec, na

szczyt którego odnajdziemy pobenedyktynski klasztor, w którym przechowywane są relikwie świętego krzyża. Przyrodnicze walory tego terenu poznamy, odwiedzając Świętokrzyski Park Narodowy, historię i geologię odkryjemy w Jaskini Raj, w Nowej Słupi podczas dorocznych Dymarek Świętokrzyskich, w Osadzie Średniowiecznej u stóp Świętego Krzyża, w zamku w Chęcinach. Tradycję regionu i jego mieszkańców, zabudowę charakterystyczną dla świętokrzyskich dawnych wsi, dziedzictwo folkloru prezentuje Muzeum Wsi Kieleckiej w Parku Etnograficznym w Tokarni. Historię świętokrzyskiego szteta i jego mieszkańców pokazuje Chmielnik. Tu mieszkali i tworzyli Stefan Żeromski, Henryk Sienkiewicz, Gustaw Herling-Grudziński. Można tu odpocząć nad licznymi akwenami, zwiedzić zabytki i interesujące miejsca korzystając ze szlaków pieszych i rowerowych, a zimą - szusować po przygotowanych stokach narciarskich.

Dla miłośników historii i geologii

Kielce

Rezerwat geologiczny na kieleckich Ślichowicach

Wzgórze katedralne w Kielcach

W sercu Świętokrzyskiego leży stolica regionu - Kielce. To raj dla miłośników geologii, którzy poznają dawną historię ziemi, walory przyrodnicze i krajobrazowe miasta, świadectwo górniczej przeszłości, odwiedzając pięć rezerwatów geologicznych. Na wzgórzu zamkowym góruje pałac biskupów krakowskich - XVII-wieczna okazała budowla, będąca siedzibą Muzeum Narodowego, z pięknym ogrodem włoskim i sąsiadującą bazyliką katedralną oraz położonym w niewielkiej odległości XI-wiecznym kościołem świętego Wojciecha. To także centrum kulturalne regionu, gdzie odbywają się interesujące spotkania muzyczne, przedsięwzięcia teatralne, koncerty, festiwale, międzynarodowe wystawy, imprezy sportowe. Kielce są ważnym ośrodkiem targowym, a organizowane branżowe imprezy wystawiennicze przyciągają do regionu inwestorów i przedstawicieli biznesu z różnych stron świata.